

rapport

Toetsing signaalgebieden - Benedenscheldebekken

Uitvoering actie A1.2.1 bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken

Fase 1, februari 2011

STATUS: ontwerp ifv ABO dd. 22/02/11

Colofon

Secretariaat Benedenscheldebekken
p/a VMM, Anna Bijns-Gebouw, Lange Kievitstraat 111-113, bus 64
2018 Antwerpen

T 03 224 67 09

F 03 224 62 35

secretariaat_benedenschelde@vmm.be

Inhoud

Voorwoord	4
1 Leeswijzer	5
2 Actie toetsing signaalgebieden	6
2.1 Aanleiding	6
2.2 Kader van de actie	6
2.2.1 De drietrapsstrategie: vasthouden – bergen – afvoeren.	6
2.2.2 Het bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken	7
2.2.3 Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen	7
2.3 Wat is een signaalgebied	8
2.4 Doel van de actie	10
2.5 Gebruik resultaat actie 'toetsing signaalgebieden'	10
2.6 Statuut actie 'toetsing signaalgebieden'	11
3 Werkwijze en procedure	12
3.1 Handleiding toetsing signaalgebieden	12
3.2 Inhoudelijke uitwerking	12
3.2.1 Prioritering, selectie en clustering	12
3.2.2 Van signaalgebied naar aandachtsgebied	13
3.2.3 De eigenlijke toetsing van de aandachtsgebieden	13
3.3 Procedure	13
3.3.1 Voorbereiding door het bekkensecretariaat	13
3.3.2 Advies bekkenraad en waterschappen	14
3.3.3 Goedkeuring door het bekkenbestuur	14
3.3.4 Beschikbaar maken resultaat	14
3.3.5 Overzicht overlegmomenten	14
4 Prioritering, selectie en clustering	16
4.1 Inleiding	16
4.2 Prioritering en selectie op basis van oppervlakte	16
4.3 Prioritering en selectie op basis van knelpunten en opportuniteiten	17
4.3.1 Planningsprocessen	17
4.3.2 Knelpuntregio's	18
5 Toetsing aandachtsgebieden	20

Voorwoord

1 Leeswijzer

Deze bekkenbundel bevat het resultaat van de uitvoering van een actie A1.2.1 uit het bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken. De actie heeft tot doel uitspraken te doen over een aantal zones (signaalgebieden) waar mogelijk een tegenstrijdigheid bestaat tussen de ontwikkelingsmogelijkheden cfr. de geldende bestemming en de belangen van het watersysteem.

Hoe deze actie past in een ruimer beleidskader leest u in hoofdstuk 2 van deze bekkenbundel. Er wordt eerst ingegaan op het ruimere, Vlaamse beleidskader waarna gefocust wordt op de verdere uitwerking daarvan in het bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken. Hoofdstuk 2 maakt u ook duidelijk hoe de signaalgebieden tot stand zijn gekomen en gaat dieper in op het doel van de actie en het gebruik van het resultaat ervan.

Hoofdstuk 3 geeft meer uitleg over de werkwijze die gehanteerd wordt bij de uitvoering van de actie. In dit hoofdstuk wordt ook toegelicht hoe de verschillende bekken- en deelbekkenstructuren betrokken worden bij de uitwerking van de actie. Indien u nog meer achtergrondinformatie wenst, kan u steeds de uitgebreide handleiding raadplegen op www.bekkenwerking.be/bekkens/benedenschelde.

In hoofdstuk 4 vindt u het resultaat van de voorbereidende stappen terwijl de resultaten van de eigenlijke toetsing, de finaliteit van de actie is opgenomen in hoofdstuk 5.

2 Actie toetsing signaalgebieden

2.1 Aanleiding

In het bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken is volgende actie opgenomen: *“Evaluatie naar effectief huidig bodemgebruik (en mogelijke alternatieven m.b.t. bestemming) voor een aantal zones gelegen in actueel of in potentieel waterbergingsgebied of in waterconserveringsgebied”* of kortweg **‘toetsing van signaalgebieden’**. Het bekkensecretariaat werd aangeduid als initiatiefnemer voor deze actie.

Het bekkenbestuur Benedenscheldebekken heeft de uitvoering van deze actie opgenomen in haar werkplan 2010 en 2011.

2.2 Kader van de actie

2.2.1 De drietrapsstrategie: vasthouden – bergen – afvoeren.

Eén van de vijf krachtlijnen uit de eerste waterbeleidsnota van de Vlaamse Regering¹ betreft **het terugdringen van risico's die de veiligheid aantasten; het voorkomen, het herstellen en waar mogelijk ongedaan maken van watertekort**. Om deze krachtlijn te implementeren schuift de Vlaamse Regering onder andere het concept 'vasthouden – bergen – afvoeren' naar voren². Deze drietrapsstrategie wordt toegepast bij het beheer van de waterkwantiteit.

Het concept 'vasthouden – bergen – afvoeren' zorgt ervoor dat wateroverlast niet wordt afgewenteld op stroomafwaarts gelegen gebieden. In de eerste plaats pakt dit concept het probleem van wateroverlast aan de bron aan, in de tweede plaats voorkomt het verdroging. De volgorde van de drie strategieën geeft aan welk beheer de voorkeur geniet. Het beheer van hemelwater en oppervlaktewater wordt zo georganiseerd dat verdroging (watertekort) wordt voorkomen, beperkt of ongedaan gemaakt wordt.

De integrale tekst en een beknopte samenvatting vindt u op www.ciwvlaanderen.be. Voor een meer concrete doorvertaling van deze beleidsprincipes wordt verwezen naar de handleiding voor de adviesinstanties bij de watertoets bij RUP's en BPA's. Deze handleiding is beschikbaar via www.watertoets.be en vormt een belangrijk achtergronddocument voor de uitvoering van deze actie.

Hieronder worden de drie trappen uit de strategie kort geduid:

- Vasthouden:** In een eerste fase komt het er op aan de neerslag zoveel en zo lang mogelijk vast te houden waar hij valt. Bij de strategie van 'vasthouden' is het zeer belangrijk het water voldoende mogelijkheden te bieden om in de bodem te sijpelen. Wanneer water in de bodem infiltreert, vult het de grondwatertafel aan of stroomt het ondergronds naar waterlopen, maar veel trager dan wanneer het van het landoppervlak afloopt. In beide gevallen neemt de kans op overstroming af. De eerste trap heeft nog andere voordelen: verminderde erosie, een verminderde toevoer van sedimenten naar de waterloop, en een afname van de verdroging en een verminderde overstortwerking..
- **Bergen:** Wanneer er bovenstrooms onvoldoende mogelijkheden zijn om het water vast te houden, is extra buffering nodig. Langsheen rivieren worden gebieden aangesproken waar dit extra water bij extreme afvoeren tijdelijk kan opgevangen worden.
- **Afvoeren:** Wanneer beide voorgaande oplossingen niet toereikend zijn, moet het water zo vertraagd mogelijk afgevoerd worden naar zee of naar waar er wel ruimte is. In de laag gelegen gebieden die rechtstreeks aansluiten op tijriversen of op de zee moet de

¹ Goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 8 april 2005, zie <http://www.ciwvlaanderen.be/stroomgebiedsdistricten/vlaams/waterbeleidsnota>

² Zie o.a. ook het Vlaams regeerakkoord 2009 – 2014, hoofdstuk 8, p. 55 (www.vlaanderen.be)

afvoercapaciteit voldoende groot zijn om risico's die de veiligheid aantasten zoveel mogelijk in te perken of te voorkomen.

2.2.2 Het bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken

2.2.2.1 Waterbergingsgebieden en waterconserveringsgebieden

In het bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken wordt de implementatie van voornoemde drietrapsstrategie verder vorm gegeven door de aanduiding van visiegebieden in functie van deze strategie.

In kader van de opmaak van de bekkenbeheerplannen zijn dan ook verschillende uitgebreide analyses uitgevoerd die tot doel hadden een aantal voor water belangrijke gebieden in kaart te brengen. Het betreft o.a.:

- **Actuele waterbergingsgebieden (AW)** zijn de voor waterberging geschikte gebieden die ook effectief door het watersysteem worden aangesproken voor waterberging. Het zijn zones waar een waterbergingsfunctie mogelijk is, m.a.w. waar er geen wateroverlast is voor de bestaande bebouwing³ (zie 2.3)
- **Potentiële waterbergingsgebieden (PW)** zijn zones die (tot nu toe) geen wateroverlast (meer) hebben gekend - bv. omdat de waterloop is rechtgetrokken of omdat de oevers zijn verhoogd - maar wel fysisch geschikt zijn om water te bergen. Mits enkele ingrepen kunnen immers potentiële waterbergingsgebieden indien nodig voor waterberging gebruikt worden als actief overstromingsgebied (zie 2.3). Signaalgebieden binnen potentieel waterbergingsgebied worden momenteel niet structureel aangepakt aangezien de afbakening van de potentiële waterbergingsgebieden een voorlopige afbakening is. Enkel indien er een duidelijke link is met een signaalgebied binnen actueel waterbergingsgebied en/of waterconserveringsgebied wordt een signaalgebied in potentieel waterbergingsgebied meegenomen.
- **Waterconserveringsgebieden (WC)** zijn gebieden waar de neerslag van nature lang wordt vastgehouden. Ze fungeren omwille van hun specifieke bodemeigenschappen als een natuurlijke spons door het water een tijd vast te houden en vertraagd af te voeren en zijn daardoor van groot belang om o.m. verdroging en overstromingen te voorkomen (zie 2.3);

2.2.2.2 Visie bekkenbeheerplan - relatie met drietrapsstrategie

Via een aantal krachtlijnen, operationele doelstellingen en maatregelen trachten de bekkenbeheerplannen de implementatie van de drietrapsstrategie verder vorm te geven en gebiedsgericht in te vullen. Hieronder wordt een overzicht gegeven van de voor de actie 'toetsing signaalgebieden' relevante maatregelen uit het bekkenbeheerplan Benedenscheldebekken:

- **Beschermen en herstellen van waterconserveringsgebieden.** Deze maatregel probeert mee de eerste stap van de drietrapsstrategie 'vasthouden – bergen – afvoeren' verder te ontwikkelen. Voor meer uitleg wordt verwezen naar het bekkenbeheerplan Netebekken, p. 109 e.v. De actie 'toetsing signaalgebieden' moet worden gezien als een onderdeel van de implementatie van deze maatregel.
- **Aansturen op een ruimtegebruik in actuele waterbergingsgebieden dat afgestemd is op de bergingsfunctie van het gebied.** Deze maatregel probeert mee de tweede stap van de drietrapsstrategie 'vasthouden – bergen – afvoeren' verder te ontwikkelen. Voor meer uitleg wordt verwezen naar het bekkenbeheerplan Netebekken, p. 116 e.v. De actie 'toetsing signaalgebieden' moet worden gezien als een onderdeel van de implementatie van deze maatregel.

2.2.3 Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen

De actie toetsing signaalgebieden geeft mee invulling aan één van de basisprincipes van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen (RSV). Het RSV stelt dat het fysisch systeem ruimtelijk

³ Gebieden die reeds bebouwd zijn ongeacht hun bestemming

structurerend is voor de natuurlijke structuur (inclusief de bosstructuur), de agrarische structuur, de nederzittingsstructuur en het landschap. De ruimtelijke structuur van het buitengebied wordt onder meer bepaald door het samenhangend geheel van rivier- en beekvalleien. Het ruimtelijk beleid van rivieren en beken moeten worden ontwikkeld in relatie tot de omgevende valleien. Dit betekent dat er ruimtelijke voorwaarden worden gecreëerd die het integraal waterbeheer ondersteunen en die de relaties tussen de waterloop en de omgevende vallei versterken.

Integraal waterbeheer zorgt ervoor dat het watersysteem zodanig wordt beheerd dat het voldoet aan alle functies (toevoer, afvoer, vervoer, recreatie, ecologisch functioneren, watervoorziening, ...). Ondersteuning van het integraal waterbeheer door ruimtelijk beleid houdt o.a. in dat:

- de hoeveelheid verharde oppervlakte in bepaalde infiltratiegebieden beperkt wordt waardoor de infiltratie van het regenwater naar het grondwater wordt gegarandeerd;
- zonodig voorschriften (in o.a. bouwvergunningen) worden opgesteld inzake permeabiliteit van onder meer parkeerterreinen, wegeninfrastructuur, ... om de infiltratie van het regenwater naar het grondwater te garanderen;
- voorschriften worden opgesteld inzake de opslag, het gebruik en de afvoer van regenwater afkomstig van de verharde oppervlakte;
- valleien worden gevrijwaard van bebouwing zodat natuurlijke overstromingsmogelijkheden open blijven en potentiële conflicten tussen bebouwing en water worden vermeden;
- de hydraulische ruwheid van het landschap niet wordt verlaagd;
- het recreatief medegebruik waar mogelijk wordt gestimuleerd met respect voor de ruimtelijke draagkracht van de riviervallei;
- vanuit de prioriteitsstelling op Vlaams niveau ruimtelijke mogelijkheden worden voorzien voor de uitbouw van de economische functie van hoofdwaterwegen.

Het Vlaams Gewest formuleert gebiedsgerichte ruimtelijke kwaliteitsobjectieven voor het integraal waterbeheer. Deze ruimtelijke kwaliteitsobjectieven worden vertaald in ruimtelijke uitvoeringsplannen en verordeningen op basis waarvan een aangepast vergunningenbeleid wordt gevoerd. De actie toetsing signaalgebieden kan gebruikt worden als kader voor de gebiedsspecifieke doorvertaling van deze objectieven in de ruimtelijke ordening.

2.3 Wat is een signaalgebied

Het bekkenbeheerplan Netebekken bevat een aantal verdere analyses van deze voor het water belangrijke gebieden (waterbergingsgebieden en waterconserveringsgebieden). De visie stelt immers dat multifunctionaliteit van zowel waterberging als waterconservering met bebouwing (m.a.w. huisvesting, industrie, infrastructuur ..) niet aangewezen is en geeft aan dat het belangrijk is om nog niet ontwikkelde zones gelegen in de "harde" gewestplanbestemmingen⁴ waar mogelijk naar de toekomst toe te vrijwaren.

Om een idee te hebben of en waar dergelijke gebieden zich in een bekken bevinden, bevatten de bekkenbeheerplannen een toetsing van de nog niet ontwikkelde harde gewestplanbestemmingen ifv hun ligging in waterbergingsgebied of waterconserveringsgebied. Deze toetsing levert een aantal signaalgebieden op die in de bekkenbeheerplannen worden weergegeven o.v.v. 3 kaarten:

- 1 kaart met de signaalgebieden in actuele waterbergingsgebieden;
- 1 kaart met de signaalgebieden in potentiële waterbergingsgebieden;
- 1 kaart met de signaalgebieden in waterconserveringsgebieden.

Een signaalgebied wordt met andere woorden gevormd door een overlap van een nog niet ontwikkelde, harde gewestplanbestemming met een waterconserveringsgebied, een actueel waterbergingsgebied of een potentieel waterbergingsgebied. Een signaalgebied is dus een gebied waar mogelijk een tegenstrijdigheid bestaat tussen de geldende ontwikkelingsperspectieven en de belangen van het watersysteem.

In het kader van de visievorming op bekkenniveau zijn er geen verdere uitspraken gedaan over deze signaalgebieden, het bekkenbeheerplan geeft ze dus enkel de weer. De toetsing van de

⁴ Woon- en industriegebied incl. de bestemmingen woonuitbreidingsgebieden, uitbreidingsgebied industrie, verblijfsrecreatie, gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut

signaalgebieden zelf heeft de ambitie dit wel te doen en is het voorwerp van een actie uit de bekkenbeheerplannen die wordt uitgewerkt in deze bekkenspecifieke bundel.

Figuur 1. : signaalgebieden binnen actueel waterbergingsgebied (donker blauw), signaalgebieden binnen potentieel waterbergingsgebied (licht blauw) en signaalgebieden binnen waterconserveringsgebied (licht groen omrand).

2.4 Doel van de actie

De toetsing van de signaalgebieden wil verdere gebiedsspecifieke uitspraken doen over voornoemde signaalgebieden wat betreft toekomstige ontwikkelingsperspectieven. In het kader van de visievorming in het bekkenbeheerplan zijn er immers enkel algemene, niet-gebiedsspecifieke uitspraken gedaan over deze signaalgebieden. Bedoeling van deze actie is met ander woorden een proactieve, uitgebreide toetsing aan het watersysteem uit te voeren voor een aantal gebieden waarvan het huidige ontwikkelingsperspectief mogelijks niet volledig strookt met de noden van het watersysteem.

Het resultaat van de toetsing is een proactieve, waterhuishoudkundige input aan het ruimtelijke beleid, die eventuele ruimtelijke herschikkingen kan onderbouwen, zodat een win-win situatie ontstaat, waarbij zowel de bebouwing als de ruimte voor het watersysteem op de juiste plaats kan gebeuren.

2.5 Gebruik resultaat actie 'toetsing signaalgebieden'

Het resultaat van de actie toetsing signaalgebieden kan dan worden ingebracht in de planprocessen ruimtelijke ordening en ondersteuning bieden aan de adviesverlenende / vergunningverlenende instanties.

o Bij ruimtelijke planning

Bij het bepalen van het toekomstige ontwikkelingsperspectief van betrokken gebieden (structuurplanning - planologisch attest – RUP's - ...) kan de (hydrologische) conclusie en de suggestie tot ontwikkelingsperspectief een onderbouwde insteek vanuit het watersysteem (en vanuit de principes van het integraal waterbeleid) vormen, dit naast andere sectorale insteken. De finaliteit van de oefening kan in die zin in verschillende planningsprocessen invulling geven aan het integraal waterbeleid en het principe vasthouden-bergen-afvoeren concreet doorvertalen in de ruimtelijke planning, dit zowel op niveau van de structuurplanning als op niveau van de ruimtelijke uitvoeringsplannen. Het resultaat van de oefening komt tegemoet aan de vraag vanuit ruimtelijke ordening om gebieden met een acute waterproblematiek aan te duiden en hiervoor een ontwikkelingsperspectief vanuit de visie van het integraal waterbeleid te formuleren. Dankzij een goedkeuring door het bekkenbestuur wordt ook duidelijk het signaal gegeven dat de fiches gedragen zijn door de verschillende actoren binnen het integraal waterbeleid.

o Bij vergunningverlening

De (hydrologische) conclusie en de suggestie tot ontwikkelingsperspectief kan desgevallend dienen als hydrologische insteek bij het beoordelen van een (stedenbouwkundige) vergunningsaanvraag. Zonder in de plaats te treden van de juridische watertoets kunnen de aandachtsgebieden⁵ en de daaraan gekoppelde conclusies fungeren als signaal voor de vergunningverlenende overheid.

o Bij adviesverlening

De (hydrologische) conclusie en de suggestie tot ontwikkelingsperspectief kan door de waterbeheerder gebruikt worden als bijkomende, hydrologische insteek bij de behandeling van een adviesvraag bijvoorbeeld in het kader van een watertoets. Gelet op de betrokkenheid van de waterbeheerder bij de toetsing van de aandachtsgebieden⁵ (o.a. bekkensecretariaat, ambtelijk bekkenoverleg (ABO) en bekkenbestuur) lijkt – indien van toepassing – een afstemming van de watertoets met de aan de aandachtsgebieden⁵ gekoppelde conclusie aangewezen. De adviesverlening blijft een interpretatie van de adviesverlener van alle mogelijke, op het betreffende moment beschikbare informatie.

⁵ Zie punt 3.2.1 voor de afbakening van aandachtsgebieden op basis van signaalgebieden.

- **Europese Overstromingsrichtlijn**

Het is niet ondenkbeeldig dat waterbeheerders in de nabije toekomst meer en meer geconfronteerd zullen worden met een actieve zoektocht naar (bergings)ruimte voor water. Dit vooral in functie van de verdere implementatie van de Europese Overstromingsrichtlijn (2007/60/EG) en/of (toekomstige) veiligheidsdoelstellingen die bijvoorbeeld kaderen in de adaptatie aan de klimaatverandering. Het resultaat van de toetsing van de signaalgebieden kan dienen als input voor deze zoektocht en kadert zo mee in de uitvoering van aanvullende maatregelen 5B_008, 5B_009, 5B_010, 6_019 en 6_020 uit het ontwerp maatregelenprogramma voor Vlaanderen⁶. In die zin is de toetsing van de signaalgebieden eveneens te beschouwen als een onderdeel van de gebiedsgerichte verfijning van maatregelen op stroomgebiedniveau in functie van een toekomstige generatie bekken- en deelbekkenbeheerplannen.

2.6 Statuut actie 'toetsing signaalgebieden'

Het resultaat van de actie 'toetsing signaalgebieden' wordt ter goedkeuring voorgelegd aan het bekkenbestuur (zie ook 3.3). Een goedkeuring houdt in dat het bekkenbestuur akkoord gaat met de methodiek en met de correcte toepassing ervan bij de opmaak van de bekkenspecifieke bundel. Een goedkeuring betekent ook dat het bekkenbestuur akkoord gaat met het gebruik van de resultaten als input voor de verschillende doeleinden zoals beschreven in punt 2.4 en 2.5 van deze bekkenbundel. Het bekkenbestuur en zijn leden geven hiermee aan principieel achter het doel en de finaliteit van deze oefening te staan.

De goedkeuring van de bekkenspecifieke bundel door het bekkenbestuur verandert niets aan het (juridische) statuut van de behandelde signaalgebieden maar moet worden gezien als een collegiaal ingenomen standpunt of uitgebracht advies in functie van een gebruik zoals beschreven in punt 2.4 en 2.5 van deze bekkenbundel. Er wordt op geen enkele manier afbreuk gedaan aan de autonome advies- en of vergunningverlenende bevoegdheid van een administratie of instantie, ook niet aan de bevoegdheid van diegene die vertegenwoordigd zijn in het bekkenbestuur.

⁶ Aanvullende maatregel 5B_008: Aanleg van bijkomende bergingsgebieden ten behoeve van de verbetering van het hydraulisch regime van het oppervlaktewaterlichaam; Aanvullende maatregel 5B_009: Aanleg van bijkomende waterconserveringsgebieden ten behoeve van de verbetering van het hydraulisch regime van het oppervlaktewaterlichaam; Aanvullende maatregel 5B_010: Aanvullende maatregelen in functie van klimaatwijzigingen; Aanvullende maatregel 6_019: Invoeren van een bouwverbod in nog af te bakenen overstromingsgebieden; Aanvullende maatregel 6_020: Uitvoeren van bijkomende inrichtingsmaatregelen in functie van extreme overstromingen op de onbevaarbare waterlopen van eerste categorie.

3 Werkwijze en procedure

3.1 Handleiding toetsing signaalgebieden

De actie 'toetsing signaalgebieden' is een actie die is opgenomen in de 11 bekkenbeheerplannen in Vlaanderen. Om de uitvoering van de actie bekkenoverschrijdend op mekaar af te stemmen werd door de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW) een kader uitgewerkt (goedgekeurd in zitting van 16 juli 2009). Dit kader werd verder vertaald in een **handleiding "toetsing signaalgebieden"** voor de 11 bekkensecretariaten en alle andere betrokkenen. De handleiding legt de procedure vast, bepaalt de vorm van de fiches voor ieder aandachtsgebied en geeft inhoudelijke richtlijnen bij de eigenlijke toetsing zelf.

De handleiding is te raadplegen via www.bekkenwerking.be/bekkens/benedenschelde.

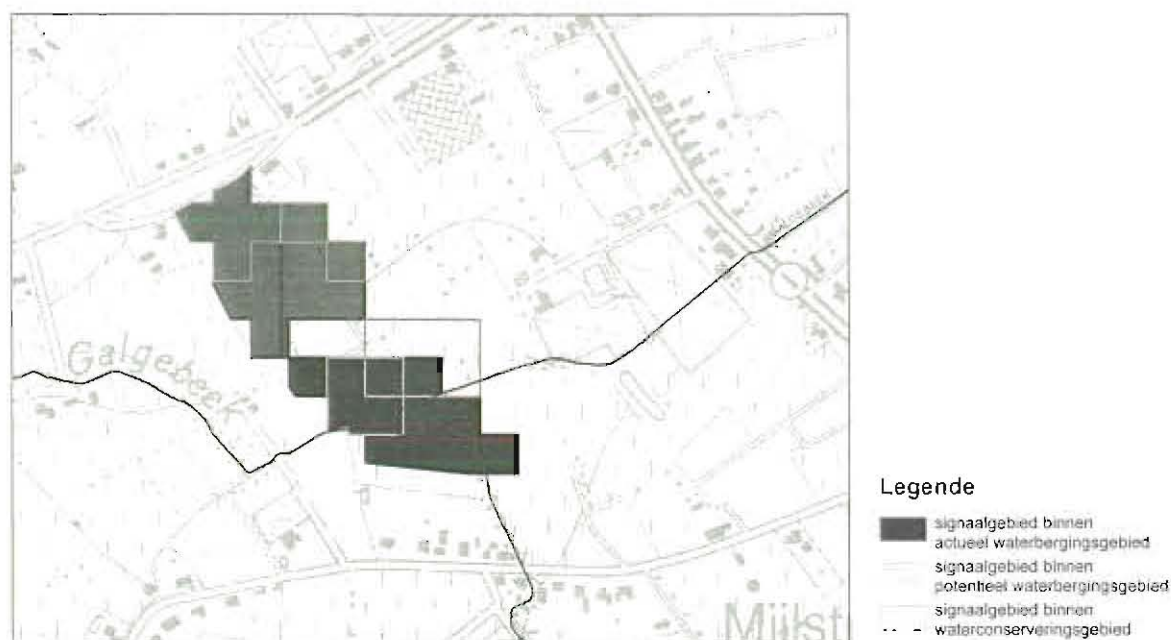
3.2 Inhoudelijke uitwerking

Opmerking: Onderstaande beschrijving beperkt zich tot de hoofdlijnen en de belangrijkste aspecten van de methodiek voor de uitwerking van de actie toetsing signaalgebieden. De uitvoerige beschrijving van de manier waarop de actie wordt uitgewerkt is terug te vinden in de handleiding (www.bekkenwerking.be/bekkens/benedenschelde).

De actie 'toetsing signaalgebieden' bestaat uit twee belangrijk te onderscheiden stappen: eerst de prioritering, selectie en clustering van signaalgebieden (zie hoofdstuk 4 van deze bekkenbundel) en vervolgens de eigenlijke toetsing zelf van de geselecteerde signaalgebieden (zie hoofdstuk 5 van deze bekkenbundel).

3.2.1 Prioritering, selectie en clustering

De eerste stap, prioritering en selectie, is nodig aangezien het aantal signaalgebieden te groot is om in één keer te toetsen. Niet alle signaalgebieden zijn ook even belangrijk / relevant om te toetsen. Voor de prioritering en selectie wordt niet enkel gekeken naar solitaire signaalgebieden maar ook naar, indien van toepassing, clusters van signaalgebieden. Onderstaande figuur maakt duidelijk dat een clustering van een aantal verschillende signaalgebieden relevant kan zijn.

Figuur 2: voorbeeld relevantie clustering signaalgebieden.

Voor een verdere toelichting over de prioritering en selectie wordt verwezen naar punt 5.1 in de handleiding 'toetsing signaalgebieden'.

De in de eerste stap geselecteerde (clusters van) signaalgebieden worden onderworpen aan een eerste snelle screening om na te gaan of een grondige toetsing nog relevant is. Sommige signaalgebieden zijn intussen immers recent bebouwd of herbestemd wat een verdere toetsing irrelevant maakt. Het resultaat van deze snelle screening is opgenomen in hoofdstuk 4 van deze bekkenbundel.

3.2.2 Van signaalgebied naar aandachtsgebied

In functie van de eigenlijke toetsing (stap 2) wordt op basis van de (cluster van) signaalgebieden een **aandachtsgebied** afgebakend. Signaalgebieden zijn immers met een lage detailleringsgraad aangeduid en vervullen enkel een signaalfunctie. Daarom moet in functie van de eigenlijke toetsing een nieuwe zoekzone worden afgebakend. Deze zoekzone wordt aandachtsgebied genoemd. De afbakening van het aandachtsgebied doet geen enkele uitspraak over het gebied. Het aandachtsgebied wordt afgebakend op basis van een aantal principes en op basis van terreinkennis. Bebouwde gebieden worden zo veel als mogelijk uit het aandachtsgebied gesneden.

Meer informatie over de afbakening van het aandachtsgebied is terug te vinden in punt 5.2.1 in de handleiding 'toetsing signaalgebieden'.

3.2.3 De eigenlijke toetsing van de aandachtsgebieden

De eigenlijke toetsing van een aandachtsgebied bestaat uit een uitgebreide en gedetailleerde analyse van zowel de planologische, beleidsmatige als juridische context enerzijds en een analyse van het watersysteem anderzijds. Het resultaat van de toetsing wordt samengevat in een conclusie. Op basis van deze conclusie worden suggesties naar een – eventueel gedifferentieerd – ontwikkelingsperspectief voor het betreffende gebied gedaan.

De resultaten van de eigenlijke toetsing zijn opgenomen in een fiche per aandachtsgebied. De fiches zijn opgenomen in hoofdstuk 6 van deze bekkenbundel. Iedere fiche bevat volgende onderdelen:

- Deel 1 – situering
- Deel 2 – juridische toets
- Deel 3 – beleidsmatige toets
- Deel 4 – toetsing aan het watersysteem
- Deel 5 – opmerkingen
- Deel 6 – conclusie
- Deel 7 – suggesties naar ontwikkelingsperspectief

Voor meer achtergrondinformatie bij de verschillende delen van de fiche wordt verwezen naar hoofdstuk 6 in de handleiding 'toetsing signaalgebieden' (zie www.bekkenwerking.be/bekken/benedenschelde).

3.3 Procedure

3.3.1 Voorbereiding door het bekkensecretariaat

De actie wordt voorbereid door het bekkensecretariaat in nauwe samenwerking met de betrokken waterbeheerders en de deelbekkensecretariaten. De inbreng vanuit het beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO) in de voorbereidende stap wordt gegarandeerd door de vertegenwoordigers van dit beleidsdomein binnen het bekkensecretariaat.

De uitvoering van de actie wordt opgedeeld in verschillende fases aangezien het aantal signaalgebieden binnen het bekken te groot is om in één keer te behandelen. Vandaar dat de voorbereidende stap een selectie en prioritering bevat. De selectie van signaalgebieden die in eerste fase worden getoetst, gebeurt ook door het bekkensecretariaat in nauwe samenwerking met de belangrijke waterbeheerders en de deelbekkensecretariaten.

Het resultaat van de voorbereidende stap (de selectie en de toetsing van de geselecteerde signaalgebieden) wordt onder de vorm van deze bekkenspecifieke bundel voorgelegd aan het ambtelijk bekkenoverleg (ABO). De bespreking kan leiden tot een aanpassing van de selectie en/of een aanpassing/verbetering van de resultaten van de toetsing. De bespreking garandeert de formele inbreng van de waterbeheerders, andere partners en de lokale inbreng vanuit de deelbekkens.

3.3.2 Advies bekkenraad en waterschappen

De door het ABO goedgekeurde bekkenspecifieke bundel wordt ter advies voorgelegd aan de bekkenraad en de stuurgroepen van de betrokken waterschappen, dit wil zeggen de waterschappen op wiens grondgebied een in deze fase geselecteerd signaalgebied ligt.

Het ABO behandelt de adviezen van bekkenraad en de stuurgroepen van de waterschappen en formuleert een voorstel van standpunt in een overwegingsdocument. Het overwegingsdocument bevat het ambtelijke standpunt bij de adviezen van de bekkenraad en de stuurgroepen van de waterschappen en eventuele voorstellen tot aanpassing van de bekkenspecifieke bundel.

3.3.3 Goedkeuring door het bekkenbestuur

De bekkenspecifieke bundel wordt samen met het overwegingsdocument ter goedkeuring voorgelegd aan het bekkenbestuur. Een goedkeuring houdt in dat het bekkenbestuur akkoord gaat met de methodiek en met de correcte toepassing ervan bij de opmaak van de bekkenspecifieke bundel. Een goedkeuring betekent ook dat het bekkenbestuur akkoord gaat met het gebruik van de resultaten als input voor de verschillende doeleinden zoals beschreven in punt 2.4 en 2.5 van deze bekkenbundel. Het bekkenbestuur en haar leden geven hiermee aan principieel achter het doel en de finaliteit van de uitvoering van de actie 'toetsing signaalgebieden' te staan. Voor het statuut van het resultaat van de actie: zie punt 2.6 van deze bekkenbundel.

3.3.4 Beschikbaar maken resultaat

De bekkenspecifieke bundel wordt na goedkeuring door het bekkenbestuur overgemaakt aan / beschikbaar gesteld voor de waterbeheerders, de administraties bevoegd voor de opmaak van ruimtelijke plannen (ruimtelijke structuurplannen en ruimtelijke uitvoeringsplannen (RUP)), de instanties bevoegd voor het goedkeuren van ruimtelijke plannen en de instanties bevoegd voor het afleveren van stedenbouwkundige vergunningen, allen op zowel Vlaams, provinciaal als gemeentelijk niveau.

3.3.5 Overzicht overlegmomenten

In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende overlegmomenten die mee hebben vorm gegeven aan het resultaat van de actie 'toetsing signaalgebieden' zoals weergegeven in deze bekkenspecifieke bundel. De verslagen van deze overlegmomenten kunnen worden opgevraagd bij het bekkensecretariaat.

<i>Nr.</i>	<i>Overlegmoment</i>	<i>datum</i>
	Bilateraal overleg W&Z	05/08/2010
	Bilateraal overleg VMM (mail)	31/08/2010
	Bilateraal overleg provincie Antwerpen	06/09/2010
	Bilateraal overleg NV De Scheepvaart (mail)	07/09/2010
	Bilateraal overleg provincie Oost-Vlaanderen	08/09/2010

	Bilateraal overleg provincie Vlaams-Brabant (mail)	22/09/2010
	Ambtelijk Bekkenoverleg (ABO) Benedenscheldebekken	22/02/2011
	Bekkenraad Benedenscheldebekken	xx/04/2011
	Stuur- en werkgroep waterschap Het Schijn	15/03/2011
	Stuur- en werkgroep waterschap Beneden Vliet (schriftelijk)	xx/xx/2011
	Ambtelijk Bekkenoverleg (ABO) Benedenscheldebekken	xx/xx/2011
	Bekkenbestuur Benedenscheldebekken	02/05/2011

4 Prioritering, selectie en clustering

4.1 Inleiding

Niet alle (clusters van) signaalgebieden zijn even relevant om te toetsen. Onder meer in functie van de haalbaarheid dient geëvalueerd te worden welke signaalgebieden of welke cluster van signaalgebieden in deze eerste fase als prioritair beschouwd kunnen worden.

Om de **prioriteit van de (cluster van) signaalgebieden** te bepalen wordt de impact van een eventuele ontwikkeling van het gebied ingeschat op basis van volgende criteria:

- oppervlakte van het signaalgebied of de cluster van signaalgebieden;
- ligging in gebied met belangrijke gekende knelpunten en/of opportuniteiten.

Met dit laatste criterium ontstaat de mogelijkheid om (clusters van) signaalgebieden te selecteren die niet opvallen vanwege hun omvang maar wel belangrijk zijn bijvoorbeeld vanwege hun ligging in een bepaald gebied met gekende knelpunten en/of opportuniteiten (vallei met frequente overstromingsproblematiek, nog ongerepte vallei, ...). Zo kunnen twee even grote (clusters van) signaalgebieden toch een verschillende prioriteit krijgen. Ook lopende of op stapel staande planningsprocessen kunnen een opportuniteit zijn en een motivering vormen voor de prioritering en selectie van welbepaalde (clusters van) signaalgebieden en een bepaalde fase. Op die manier kan worden ingespeeld op de timing van planningsprocessen.

De geselecteerde clusters worden in het document in bijlage (BES_bijlage bij bekkensbundel_selectie signaalgebieden) ruimtelijk gesitueerd.

4.2 Prioritering en selectie op basis van oppervlakte

In eerste stap van de selectie worden die clusters⁷ geselecteerd die een oppervlakte hebben groter dan 10ha. Iedere geselecteerde cluster wordt gescreend op de relevantie voor verdere toetsing.

De volgende tabel geeft een overzicht van de resultaten van de screening en selectie van de prioritair clusters op basis van oppervlakte.

Nr	Selectie-criterium: oppervlakte	Betrokken AW	Betrokken WC	gemeente	Planologische bestemming	Screening bebouwing	Toetsing nog relevant?
BES01	15.2 ha	-	BES_WC_1217, 031, 060	Beveren	industrialgebied (+BPA KMO-zone Parein 7/11/07) + WUG	onbebouwd	ja
BES02	18 ha	BES_AW_080, 011, 144, 093, 023, 134	BES_WC_105, 150, 1240, 200, 206, 645, 752, 180, 272, 323, 807, 1259, 1293	Kontich	industrialgebied, klein deel gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut + ambachtelijke bedrijven en KMO's	quasi onbebouwd	ja, zeer relevant Speerpuntproject Benedenvliet.
BES04	17.6 ha		BES_WC_051, 023, 477	Dendermonde	Woonzone, woonuitbreidingsgebied	op de helft van de percelen is er bebouwing	ja. Signaalgebied al voor een gedeelte ingevuld maar grenst aan een stedelijk gebied langs waar het water de Schelde moet bereiken

⁷ Enkel de signaalgebieden in actueel waterbergingsgebied en waterconservingsgebied worden meegenomen. Motivatie: zie handleiding p. 28, punt 5.1.2.

BES06		BES_AW_068, 015	BES_WC_1213, 040	Willebroek	Woonuitbreidingsgebied, klein deel woongebied	quasi onbebouwd	ja Waterberging, overstromingen in Willebroek inperken
BES07		BES_AW_116, 021.003	BES_WC_502, 1352, 369, 231, 264, 121, 642, 784, 079, 480	Willebroek	milieubelastende industriële, klein deel ambachtelijke bedrijven en KMO's	onbebouwd	ja
BES08	31 ha	BES_AW_2	BES_WC_7, 373	Schilde	woonpark	geen bebouwing	ja. Belangrijk bergingsgebied voor de Wezelsebeek. Actuele berging.
BES09	10,7 ha	BES_AW_009, 169	BES_WC_035, 476, 1324	Wommelgem	regionaal bedrijventerrein met openbaar karakter	geen bebouwing	Te ontwikkelen bedrijfszone, maar overstroomt nu reeds.
BES10	10 ha	BES_AW_018, 086	BES_WC_045, 493, 140	Schilde	woonpark	heel klein deel bebouwd	Verbonden aan integraal project ATG en in overstromingsgebied Steyhoofsebeek
BES11	12,4ha		BES_WC_70, 59, 148 1306, 1285	Stabroek	woongebied, woonuitbreidingsgebied	stukje bebouwd	Relatie zwartkopmeeuwen broadplaats
BES12	43 ha	BES_AW_005, 094	BES_WC_002, 456	Kapellen en Antwerpen	en reservegebied woonwijken	voor nee	Ja. Investeren aan de Zwarte Beek ongedaan gemaakt?
BES13	17,2	BES_AW_019	BES_WC_011, 738, 906	Brasschaat en Schoten	en woonuitbreidingsgebied	minimaal	Men is op zoek naar bergingsmogelijkheden langs de Laarse beek omgeving Peersbos

4.3 Prioritering en selectie op basis van knelpunten en opportuniteiten

4.3.1 Planningsprocessen

4.3.1.1 Afbakening kleinstedelijke gebieden

De argumentatie om te focussen op de afbakening van stedelijke gebieden is dubbel. Enerzijds zijn de lopende / geplande planningsprocessen opportuniteiten op planologisch vlak. De resultaten van de toetsing van betreffende signaalgebieden kunnen een belangrijke inhoudelijke insteek vormen voor de vooropgestelde herbestemmingen. Anderzijds vormen stedelijke gebieden de facto grote, quasi aangesloten verharde oppervlakte met een snelle run-off met piekdebieten in afwaartse waterlopen tot gevolg. Bijkomend is de bergingsruimte in deze gebieden sowieso al beperkt. Net daarom is het cruciaal dat zorgvuldig wordt omgesprongen met de afstemming van ruimtelijke ordening op het watersysteem in deze (klein)stedelijke gebieden.

De lopende planprocessen met betrekking tot de klein- en regionaalstedelijke gebieden binnen het Benedenscheldebekken werden afgetoetst ten aanzien van de voorziene timingen voor de toetsingsoefening signaalgebieden. In eerste instantie kwamen de planprocessen voor de kleinstedelijke gebieden Beveren en Wetteren in aanmerking voor insteek vanuit de toetsing signaalgebieden. Beide gemeenten werden grondig gescreend, maar er werden geen relevante clusters weerhouden.

4.3.2 Knelpuntregio's

Volgende gebieden / valieën werden door verschillende beheerders aangegeven als zijnde knelpuntgebieden waarbinnen een prioritaire aanpak van de betreffende signaalgebieden opportuun is:

- vallei van de Vliet

De vallei van de Vliet is gevoelig voor wateroverlast. Zie voor een uitgebreide toelichting over deze problematiek het bekkenvoortgangsrapport Benedenscheldebekken 2011 met daarin een terugkoppeling van de inventarisatie-oefening wateroverlast november 2010. In het BBP zijn meerdere acties mbt voorzien van extra berging in de vallei van de Vliet opgenomen (oa A1.2.8, 1.2.9, 1.2.16). De Vliet werd tevens vastgesteld als speerpuntgebied bij vaststelling van het stroomgebiedbeheerplan voor de Schelde. Langs de Vliet worden signaalgebieden te Asse, Merchtem, Londerzeel en Puurs meegenomen in het kader van de toetsing signaalgebieden

- vallei van de Molenbeek-Kottembeek

Ook de Molenbeek-Kottembeek is gevoelig voor wateroverlast. Deze problematiek werd reeds meermaals behandeld binnen het waterschap de drie Molenbeken. Een modellering zal verder uitwijzen welke ingrepen de wateroverlast effectief kunnen indijken. In het bekkensbeheerplan werd ondermeer A1.2.13 opgenomen, waarbij een gebiedsgerichte verbetering van de waterhuishouding in het kader van de ruilverkaveling Sint-Lievens-Houtem wordt vooropgesteld. Drie signaalgebieden te Sint-Lievens-Houtem en Wetteren worden verder uitgewerkt.

Overige waterlopen met sterke gevoeligheid voor wateroverlast werden reeds behandeld bij de fiches onder rubriek 4.2 en 4.3.1.

Nr oorspr	Nr	Selectiecriteria	Betrokken AW	Betrokken WC	gemeente	Planologische bestemming	Screening bebouwing	Toetsing nog relevant?
knelpnt_1	BES14	De Vliet		BES_WC_1019, 1175, 617	Asse	woonuitbreidingsgebied, woongebied met landelijk karakter	niet bebouwd	Ja
knelpnt_2	BES15	De Vliet		BES_WC_128, 181, 768	Merchtem	woongebied, klein deel gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut	heel klein deel	Ja
knelpnt_3	BES17	Hof ter Bollen	BES_AW_59, 76	BES_WC_73, 449	Puurs	woongebied met landelijk karakter	bijna onbebouwd	Ja
knelpnt_4	BES18	naast natuurgebied, ook AW, belangrijk om te vrijwaren	BES_AW_96, 202, 225, 67, 63	BES_WC_1086, 852, 1106, 1241, 237	Puurs	woonuitbreidingsgebied	niet bebouwd	Ja
knelpnt_5	BES19	Het gebied ten noorden van de Zuidlaan heeft geregeld te kampen met wateroverlast	BES_AW_037, 227, 053, 071, 065	BES_WC_826, 235, 1102, 117, 1186, 421, 1237, 305, 1305, 202, 411, 361	Wetteren	woongebied, woonuitbreidingsgebied, gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut	een beetje bebouwd	Ja

knoep_6	BES20	om Wetters te beschermen	BES_AW_141	BES_WC_298, 660	Sint-Lievens-Houtem (Bavegem)	woongebieden woonuitbreidingsgebied	niet bebouwd (heel klein deel)	Ja
knoep_7	BES21	actie in Smoorroek	BBP	BES_WC_157, 739	Sint-Lievens-Houtem	woonuitbreidingsgebied, gebied voor gemeenschapsvoorzieningen en openbaar nut	deel bewoond	Ja

5 Toetsing aandachtsgebieden

Zie afzonderlijke documenten

- *BES_ABO_2011-02-22_KapelleveldII*
- *BES_ABO_2011-02-22_Laarse_beek_Rietbeemden*
- *BES_ABO_2011-02-22_Zetten*
- *BES_ABO_2011-02-22_SchoonSchijn_ZwarteBeek*
- *BES_ABO_2011-02-22_Benedenvliet-IJsselaar*